

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila
delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 10.

V Ljubljani, 10. aprila 1898.

Letnik IV.

Sovraštvo socijalnih demokratov do Slovanstva.

Zviti hočejo biti socijalni demokratje. Po svojih načelih se ne brigajo za narodnost. Norčujejo se iz nje in iz njihovih vrst je že večkrat zadonela ostudna kletev: Prokleta domovina! Imenujejo se sami mednarodne in dejanski so v nasprotju z vsemi narodnimi strankami.

Zadnji čas, ko so narodnostne borbe tako silno stopile na površje, so pa v svojih mednarodnih bučah iztuhali, da je treba po vetru obračati plašč. Državnozborniki njihovi zastopniki so jeli sem in tam naglašati, da se mora rešiti narodnostno vprašanje; vložili so v tem smislu predlog in, kakor je že pri njih v navadi — jeli so se bahati, da samo oni morejo zopet pomiriti narodne prepire.

V sedanjih razmerah, tako piše Ignacij Dašinski, soc. dem. državni poslanec v Neue Zeit (5. marca 1898), je res socijalna demokracija jedina stranka, ki bi mogla prenoviti Avstrijo; v velikih množicah med ljudstvom povpešuje pravo narodno čustvo.

Od blizu poznamo mi socijalne demokrate kot prave pravcate sovražnike slovenske narodnosti. Med seboj pri nas imajo vse nemško, kar smo že večkrat povdarjali, in njihova mednarodnost je pri nas — nemška. Zato je pač vredno, da si ogledamo, kako sodijo voditelji socijalne demokracije o nas Slovane in kakšna je njihova 'jednakost' v narodnih ozirih.

Jeden prvih socijalistiskih svetnikov je Ferdinand Lassalle. Ta je v svojih spisih ves gorel za Nemčijo in mnogo njegovih nasvetov je merilo na to, da povzdigne Nemčijo in da poniža — Avstrijo. Mož je sovražil

Slovane in katoličane; zato je sovražil tudi Avstrijo.

Kautsky, duševni voditelj nemških socijalnih demokratov, je nedavno pisal, da bi bilo pač najbolje, če bi se avstrijski Nemci odtrgali od Avstrije in združili z Nemčijo. Dašinski, voditelj socijalnih demokratov v našem državnem zboru, se v imenovanem spisu norčuje iz češkega državnega prava, iz Rusov, iz slovanstva sploh in med vrsticami se mu bere, da je tudi on zadovoljen, če bi Nemčija pograbila zase nekaj Avstrije.

Toda najznamenitejši v sovraštvu do Slovanstva je oče socijalne demokracije Karol Marks. V spisu »Revolution und Kontre-Revolution in Deutschland« se je pokazal v svoji pravi grdobi. V naslednjih vrstah navajamo njegove besede. O Čehih piše tako-le:

»Umirajoča češka narodnost je 1848 zadnjič poskusila zopet si pridobiti svojo prejšnjo življensko moč. Ta poskus se je ponesrečil in je dokazal, da more Češko živeti samo še kot del Nemčije, če bo tudi nekaj njegovih prebivalcev nekoliko stoletij govorilo jezik, ki ni nemški.« (str. 62.)

Slovani so se 1848 potegnili za Avstrijo. Zato jih grdi Marks: »Češki in hrvaški panslavisti so delali naravnost v rusko korist; izdali so revolucijsko stvar zavolijo sence neke narodnosti.« (str. 63. 64.)

O slovanskih jezikih laže tako-le:

»Razni slovanski jeziki so ravno tako različni med seboj kot angleščina, nemščina in švedščina.« (str. 64.) Vsak človek, ki je hodil kaj po svetu, ve, kako lahko se je n. pr. Slovincu navaditi hrvaščine, češčine, rusčine, kako sorodni so si torej slovanski je-

¹⁾ Prevel K. Kautsky iz angleškega izvirnika. Stuttgart. I. H. W. Dietz. 1896.

ziki. Anglež pa Nemea in Nemea Angležane more razumeti, če se posebej z velikim trdom ne uči njegovega jezika.

O boju, ki ga bijemo Slovani za svoj obstoj, piše Marks: »Razdrobljeni ostanki mnogih narodov, katerih narodnost in politična življenska sila sta bili zdavnej zadušeni in ki so bili torej tisoč let sem prisiljeni hoditi za mogočnejšim narodom, ki jih je bil premagal, — te umirajoče narodnosti, Čehi, Korošci (tako imenuje, učenjak Marks nas Slovence), Dalmatinci itd. so poskušali splošno zmedo 1848 vporabiti za to, da bi obnovili tiste politične razmere, ki so bile l. 800.« (str. 98.)

Nemce hvali, da so s svojo »telesno in umstveno močjo« premagali Slovence, in pravi, da se more ponemčevanje še-le vstaviti, »ko ponemčevanje pride na mejo velikih, celotnih, nepotrlih narodov, ki so sposobni živeti samostojno narodno življenje kot Ogri in nekoliko Poljaki, in da je bila naravna in nezogibna usoda teh umirajočih narodov pustiti, da se razdrobé in izsesajo po svojih močnejših sosedih.«

Pet milijonov Mažarjev ima torej prihodnost, samo Slovani je nimajo. Temu pristavlja te-le umazane besede:

»To seveda ni prijetna prihodnost za narodno častilakomnost panslavistiških sanjačev, katerim se je posrečilo del Čehov in Jugoslovanov razgibati. Toda smejo le pričakovati, da bo zgodovina za tisoč let nazadovala nekaterim jetičnim družbam ljudij na ljubo, ki imajo v vsakem delu zemlje, v kateri prebivajo, Nemce poleg in krog sebe, ki že od pamtiveka nimajo za vse namene omike drugega jezika, nego nemški, in kateri nimajo niti prvih pogojev narodnega življenja i veliko število ljudstva in zaprto ozemlje.« (str. 99).

LISTEK.

Trije polovičarji.

Priobčil A. A.
(Dalje.)

»Vse se mi je posrečilo«, tako si je gotovo mislil notar, ko je zapustil učiteljevo sobo. Da posrečilo se mu je! Veliko je, človeka moralno vničiti, a mnogo huje je, zapeljati tacega, ki potem sam stotine pelje na napačno pot. V veliko srečo trga se je pa vse drugače obrnilo.

Tako torej sedi Heler pri liberalnem omizju na desnici Šlegelnovi. Ta prostozidar je oni večer storil že mnogo dobrega; on je pač dobro vedel, kako daleč seže njegov načrt, in je imel svojo stvar že za dobljeno.

Toda tako hitro ni slo. V tihih popoldanskih urah je Heler gotovo premišljeval svoj kritičen položaj, in akoravno mu je do-

nela hvala od vseh strani, sedel je vendar zelo malobeseden v sredi kričeče svoje družine.

Vino je že razgrela duhove, in tu so se govorile besede, ki niso več pustile učitelja v dvomu, kaj ta družba namerava.

Ravno je začel zopet Šlegel prav robato zabavljati zoper predrznost župnikovo:

»To je preveč«, kričal je, »iz prižnice katoliške cerkve propovedovati, da se ne sme cesarja več ubogati, to je hudo. Seveda, zato bi se pa moralo vbogati »farja« in njemu verovati, kar laže. Ne, to ne gre«, kričal je še huje, »mi nismo farški hlapci in rimski mračnjaki —.«

»France, ti si neumen«, zakričal je nekdo v prednji sobi; že so se jele notarju napejati žile po čelu, kar je kazalo njegovo jezo, ko k sreči zapazi, da se je motil. Nikdo ni imenoval njega neumnega, pač pa je nek kmet tako počastil svojega hlapca, za kar

mu je ta izpil vso steklenico. Šlegel torej nadaljuje:

»Izmislil sem si, gospodje, dva načrta, kako bomo priložili črnuharjem par dobrih zaušnic. Župnika bomo zaradi njegove današnje pridige tožili, shod bomo pa z združenimi močmi onemogočili.

»Dobro, dobro, izvrstno«, tako je kričal ves zbor.

»Kar se tiče prvega vdarca, se gre samo za to, da dobimo zoper župnika potrebnih prič. Kdo izmed vas, gospoda moja«, in Šlegelov glas je postal mirnejši, »hoče prevzeti častno nalogo nastopiti zoper črne izdajice pred sodiščem in zato biti po vseh časnikih hvaljen in slavljen?« — Vse tiho.

»Vi, gospod zdravnik, ali pa vi gospod fabrikant, hočete li vi prevzeti častno ulogo?«

»Prav žal mi je«, pravi prvi, »vsled službe svoje se nisem mogel vdeležiti božje službe.«

Tega, kar smo storili Slovani za evropsko omiko s svojo lastno silo brez Nemcev v boju proti Turkom in Tatarom, Marks ne pozna. Mi smo sanjači, ki se moramo vdati nemški, telesni in umstveni sili.

Očitno nas šteje k Nemčiji rekoč:

»Tako so se končali za sedaj in prav dozdnevno za vedno poskusi Slovanov v Nemčiji (vmes šteje Čehe in nas) pridobiti si samostojno narodno bivanje« (str. 98) Marks je bil torej tudi nemški hujskač. Njegovih nadutih besedij bi se tudi Wolf sramoval. Oče socialne demokracije je hujši v sovraštvu do Slovanov, nego vsi naši nemški nacionalci. Slované v Avstriji ponemčiti — je njegovo geslo in tega gesla se drže tudi socialni demokratje. Kautsky piše v predgovoru k Marksovi knjigi (str. XXX.)

»Kolikor ponehuje v Avstriji pomen narodnih bojev, toliko raste pomen proletarijata med Slovani te dežele. Kakeršna reakcijska iznenadenja naj imajo se kmetje in mali meščanje, ti proletarijci so dokazali, da so se vzbudili k zavesti svojih dolžnostij in oni sami jamčijo že dovolj, da avstrijski Slovani kot narodnost ne bodo nikdar več igrali tiste vloge, ki so jo l. 1848.«

To se pravi z drugimi besedami: kmetje in obrtniki se bodo med Slovani še potegovali za svojo narodnost, toda socialno demokratski delavci bodo zabranili, da ne pridejo do zmage. Socialna demokracija ima torej naravnost namen uničiti narodno zavest med avstrijskimi Slovani.

Naj premišljajo o tem zaslepljeni slovenski delavci v socialno-demokratskem taboru. Tega jim njihovi sleparski voditelji ne pravijo, toda dejanski jih vodijo na boj proti Slovanstvu, proti Avstriji, za nemstvo! Kedor ima še kaj poštenja med njimi, kdor ni popolnoma zatajil svoje slovenske matere, se bo s studom odvrnil od njih. Mi jim pa pravimo, da se čutimo krščansko socialni delavci v svoji vnemi za slovenski jezik in milo nam narodnost dovolj močne, da jih vržemo ob tla. Na boj nas kliče naša vera, ki jo teptajo socialni demokratje, pa tudi naša narodnost. Ne ustrašimo se nikogar!

J. Krek

Zakaj tako?

Vze večkrat je prinesel »Glasnik« v svojih predalih zapisano, da revščina in neznosne razmere podé delavce v socialno demokracijo. Deloma je to tudi res, toda le vsled velikanskih obljub, katere daje socialna demo-

kracija, katere izvršiti ji je nemogoče. Nasprotno imamo krščanski socialisti določen program, ki je popolnejši od socialno demokratskega in določno kaže pot, po kateri je mogoče rešiti stalno delavske stanove, posebno delavce, uboštva. Naš program se ne spreminja kakor soc. demokratski, ker ima nemahljivo podlago krščanstva, ki je pač vže dovolj pokazalo, da je zmožno pravilno urediti družbo in njene razmere tako, da je za vsaki stan prav in dobro. Pokazimo ta program delavcem, pojasnimo jim njega prednosti pred soc. demokratskim. Pojasnimo pa tudi soc. demokratskega tako, kakoršen je, in videli bomo, da delavcev ne bo gnala revščina v soc. demokracijo iskat pomoči, marveč pritekli bodo pod krščanskosocialno okrilje — v zavetišče.

Take izjave budé tudi v krščanskih socialistih sumnje proti lastni stranki, nasprotno se v pest smejiyo socialni demokratje, ker jim mi mesto za krščansko socialni program agitujemo za socialno demokracijo. Opomoči temu, da bi v nekaterih bolj liberalnih krajih ne letali za socialno demokracijo, je le z dobro premišljeno in odločno agitacijo, katero morajo spremljati dobri vzgledi resne volje pomagati delavstvu. Brez dobre volje ljudstvu pomagati se ne da ničesar storiti. Naša društva po deželi v nekaterih krajih v nobenem oziru ne izvršujejo svoje socialne naloge, zato ni čudno, če »revščina podi delavce v socialno demokracijo«. Tukaj je treba, da se gane in da se poleg »očenaša« pojasnjujejo delavcem tudi socialne razmere, v katerih živé, in da se jim nariše tudi prihodnost, ako zmaga program krščanskih socialistov. Pri vsem pa zaupajmo nekoliko več v svojo lastno moč in svojo lastno žilavost, ob kateri nam ni potreba obupavati, ako jo hočemo porabiti v lastno korist, posebno ker upamo, da nam v svetem boju pomore tudi Bog.

Politika po svetu.

Novi davek in kmetje. Novi osebni dohodninski davek, ki ga bo moral plačevati, kdor ima več nego 600 gld. letnih dohodkov, se bo kmalu jel pobirati. Ko se je v državnem zboru sklepal ta davek, so poslanci posebno povdarjali, da se mora pri tem ozirati na kmečki stan, in vlada je obljubila, da od nobenega kmeta, čegar katastralni dohodek ne presega 600 gld., ne bo zahtevala, naj naznanja svoje dohodke. Poleg tega se je v zakonu določilo, da dohodke vsak lahko tudi

ustmeno naznanja. Sedaj se je pa marsikje delalo narobe. Kmetje so se silili, naj zapišejo dohodke; delale so se jim sitnosti in očitne krivice. Tako n. pr. niso pustili na Dolenjskem, da bi kmet smel med stroške vseliti to, kar je porabil za nove vinograde nasade. Na Štajerskem so jim to pustili. V kratkem prično pregledovati izpovedbe za to postavljene in izvoljene komisije. Ker se utegne marsikje pokazati kaka krivica, opozarjamo, naj se v takih slučajih brž obrnejo ljudje na naše državne poslance, ki so sklenili, da se hočejo z vsemi silami v tem oziru potegovati za kmečke posestnike.

Antisemitizem na Laškem. Judje so si znali tudi na Laškem kakor drugod pridobiti velik upliv. Denarni ali finančni minister Luzzato in vsi vodje bank in vseh onih podjetij, ki se pečajo z denarjem, so Judje. Velik del višjih uradnikov, poslancev, časnika-jev so Judje; profesorji na visokih solah, ki zanašajo strup socialističnih in anarhističnih idej med mladino, in potem med ljudstvo, so Judje. Glavno zbirališče laških Judov pa so prostozidarske lože. Zanimivo je tudi to in povsem značilno za laške razmere, da je skoro polovica ljudskih učiteljev judovskega veroizpovedanja. Kako naj torej ti odgojevalci mladine vzgoje otroke v versko-nravnem duhu? Ali se je po tem čuditi, da se že zgodaj ucepi v srce otrokovo neka mrznja do vere, do cerkve in njenih služabnikov, ko učitelj judovski po svoje razlaga otrokom krščanski nauk in zgodovino. Ali ni tedaj prav, da cerkev nastopi proti takim razmeram z vso odločnostjo ter zahteva za katoliško mladino katoliških učiteljev? Ali ni z veseljem pozdraviti vsakega gibanja, ki je naperjeno proti takim nezdravim razmeram? Omeniti je treba tudi to, da je na Laškem samo 50000 Judov in ti so dosegli toliko moč in veljavo v »blaženi« Italiji.

Nedeljski počitek v Rimu. V Rimu delajo z veliko unemo na to, da se vpelje nedeljski počitek, in v ta namen se je že osnovalo več odborov v rimskih župnijah. Župnik pri sv. Vincenciju in Anastaziju je poklical pred kratkim vse trgovce svoje župnije in bližnjih ulic, da skupno sklenejo praznovati v nedeljah. Ta sestanek in posebno še lep njegov uspeh je ohrabil tudi uslužbence drugih prodajalnic, da so pisali župniku, naj deluje na to, da bodo i oni deležni nedeljskega počitka. Poleg tega se je osnovalo pri raznih odborih več podoborov, ki imajo gledati na to, katere prodajalnice so v nedeljah zaprte in katere odprte. — Nedeljo pa še

Zaspal je sveto opravilo. Tudi fabrikant in dva trgovca sta prav obžalovala, da ju je opravilo klicalo drugam. Obrtniki pravijo, da so bili sicer v cerkvi, toda nikakor ne vedo, o čem je bil govor. Tudi notar sam ni vedel prav ničesar, saj se on in cerkev nistanikjer srečala.

»Toda vi, gospod Heler«, meni Šlegel, »vi ste bili gotovo na koru, imamo torej vendar jedno pričo, ki bo nastopila zoper predrzneža.«

Čuden je bil Helerjev položaj. On naj bi pred sodnijo nastopil zoper župnika, ki je bil danes tako dober, tako prijazen z njim. Tako daleč je prišlo v tej družini in to že prvi dan!

Sedaj se vzdrami. Odločneje, kakor bi bilo pričakovati, pravi: »Pričati na tak način, to mi ni mogoče. Župnik je pridigoval, naj se da cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je Božjega, zraven pa je res pripomnil,

da so slučajji, kjer je treba Boga bolj poslušati kot ljudi. To vem jaz o vsej pridigi in v tem ne morem in nočem biti tožnik.«

»Tudi še na pol farski hlapec«, mrmral je notar ter sklenil prihodnje leto pri tem evangelju iti v cerkev.

»Nič ne de«, pravi potem glasno, »pre-pustite vso zadevo meni, jaz bom že skrbel za pričo. Kar se pa tiče shoda, moramo začeti kmalu neumorno delati, kajti jaz se bojim, da so nas črni že dosti prehiteli.«

Vsi so bili s tem zadovoljni; pisar in adjunkt, zdravnik in fabrikant s trgovci in obrtniki vred so obljubili vsak svojo pomoč. Samo Heler je molčal.

»Vi molčite?« pravi začuden Šlegel, »bojim se celo, da vas je stari spravil danes pod svoj pantofel. Pojdite, vi ste mož; delajte torej samostojno in ne po farski komandi. Ne vem, če vam bodo vaši predstojniki pozabili, da ste zapustili prijatelje napredka in

prosvete in se podali k mračnjakom. Saj ste mi vendar sami rekli, da ste bili ravno iz nasprotnega namena na to važno mesto premeščeni.« Nato začnejo vsi reveža na vse pretege hvaliti in se mu dobrikati, in ko je slednjič fabrikant zavpil trikratni, mogočni »živijo« na prvobojevnika luči in prostosti, zgrabil je Heler smehljaje kozarec, zahvalil se z besedami: »Storil bom, kar bo v moji moči ter delal po vaših nazorih!« in se je vsedel.

Za danes je bil popolnoma vjet. Ponos vsled dobljene hvale ga je premagal. Sedaj se je imenitno pilo in še imenitnejše zabavljalo, bojni načrti so se napravljali zoper predrzne rimske hlapce, katerih sramotni pogin je bil pri liberalnem omizju že gotova stvar, ko je bila nekako polnoči ura. Pozno nato šele so vgasnile luči »pri lipi.«

(Dalje sledi.)

bolj onečesčujoje oni, ki kupujejo, nego prodajalci. In da se to odstrani, skrbi za veza rimskih gospoj, ki je dala tiskati oglas: »Večji greh je kupovati kakor prodajati ob praznikih.« In ta oglas se deli med ljudstvo. Zavezalo se je več oseb, da primorajo vse one, ki so od njih zavisni, da spolnujejo cerkveno zapoved. Izdali so se tudi imeniki obrtnikov, ki v nedeljah ne delajo, in prodajalnic, ki so zaprte, da hodijo druge dneve rajši kupovat k tem, kakor k onim, ki ne posvečujejo Gospodovega dneva.

Naša organizacija.

Delavsko gibanje. V nedeljo, dne 3. t. m. priredilo je slov. katoliško delavsko društvo ljudski shod v Bizoviku. O gospodarski organizaciji je govoril Gostinčar ter priporočal mnogozbranim kmetijsko zadrugo. Pojasnjeval je nje pomen za obstoj kmetijskega stanu. G. Jean je govoril o splošni organizaciji ter priporočal, da se posebno delavci priključijo krščansko socialni organizaciji v Ljubljani. Gostinčar omenja tudi zavarovanja za starost in nepoklicanih delavcev kaznjencev, ki škodujejo po mestih stavben-skim delavcem. G. Jeraj kot predsednik shodu končno priporoča združenje delavskih slojev na krščansko socialnem temelju in zaključil z živjoklici cesarju in papežu lepi shod. — Tako je slov. katol. delavsko društvo iznova pokazalo, da hoče izvrševati svojo nalogo v korist delavskih stanov. Shod v Bizoviku obrodil brez dvojbe obilen sad. Tamošnji pevci, člani slovenskega zidarskega in tesarskega društva so kaj lepo zapeli par narodnih. Tako se narod naš poučuje in izobrazuje, da je veselje. Socialna demokracija podivjuje, krščanski socializem blaži in naobrazuje. Izbi-rajte! — Socialni demokratje so priredili 29. marca ljudski shod v kazini, na katerem je poročal neki Nitsche z Dunaja o mirovnih obrtnih sodiščih. Zadnik je po svoji navadi napadal »klerikalce in krščanske socialiste«, češ, da ti ljudje samo slepe. Jean izjavi, da bode krščansko socialna stranka storila vse, da se uvedo ta sodišča tudi pri nas. — V nedeljo, dne 3. t. m. so imeli socialni demo-kratje shod v Vodmatu, na katerem je bil razgovor o delavskem položaju in o organi-zaciji. Poročevalec sodrug Lah je narisal bedo delavca ter priporočal seveda socialnodemo-kratično organizacijo. Gosp. Jean pravi, da s samimi shodi ne pridemo nikamor, da nam je potreba resnega gospodarskega dela in organizacije. Sodrug Mihevc navaja propasti kmeta in obrtnika ter pride do zaključka, da krščansko socialna stranka, ki ima že 2000 let krnilo v roki, delavcu ne bode pomagala. O organizacijah je govoril v socialno demo-kratičnem smislu tudi strojar Hitejc. Gostinčar zavrača nekatere trditve predgovornikov gledé krščanskih socialistov ter pojasnjuje, kako potrebna je gospodarska organizacija. Socialna demokracija ne bode rešila kmeta, ker mu hoče vzeti še to, kar ima. Na tem shodu so se socialni demokratje pokazali kot pravi nevedneži na gospodarskem polju.

Iz Idrije. Ker sem bil že večkrat od socialistov napaden, zakaj se je na predlog katol. del. družbe brala sv. maša v zahvalo za brezplačnost žita in drv, odgovorjam vsem tistim, ki jih ta sv. maša tako v oči bode, da pri vsaki priložnosti zabavljajo. Sv. maša se je brala za tiste, ki so imeli pravi namen naše stanje zboljšati z omenjeno dobroto; ako pa ni imel nobeden pravega namena, v resnici zboljšati našega stanja, potem se ona sveta maša gotovo ni mogla za tiste brati. Darovala se je pa sveta maša Bogu na čast, kar sem prepričan, da ni ne vam ne nam v škodo. Zaradi takih stvari, ki vas nič ne pečejo, imate vedno polno zabavljic. Ali smo morda videli našim uradnikom v srca, ali ste vi že vedeli njih sklepe, ali jih mogoče zdaj veste? Ne verjamem. Pričakovali smo vsi, da se nam bode naše žalostno stanje zboljšalo. Pa tu smo se mogoče vsi zmotili. Do danes naš položaj še za las ni boljši kakor je bil, skoro še na slabšem smo. Slovenski in nemški časniki so pisali o zboljšanju, ko dobimo žito

in drva brezplačno. Mi smo tudi z veseljem brali; zdaj pa, ko smo omenjene stvari pre-jeli, se pa kisto držimo. Pa zakaj? O tem nam pa ni ni jeden časnik nič poročal, da se bo za omenjeno brezplačnost pa zaslužek zmanjšal. Na boljšem so vnanji delavci, ru-darjem pa manjše mezde nastavljaajo. Tako n. pr. se je mladim delavcem, ki so dobili brezplačno žito, stalna dnina za 5 kr. znižala. Ali je visoko poljedelsko ministerstvo tako zboljšati mislilo? Upamo, da ne. — Kje tici vzrok? Uradniki menda na preliminar ne mislijo. Opozarjamo našega državnega poslanca na dejstvo, da smo dobili brezplačno žito po-zneje, nego je bil preliminar predložen. V tem se ni nič stavljenega o tej prednosti. Čemu torej gospodje toliko jokajo: Preliminar, pa preliminar, tega ne smemo prekoračiti! Radi tega ljubeznivega preliminarja menda tudi ne sprejmo nobenega v delo, dasi se potiklje že do 100 mladeničev po Idriji brez dela. Veden izgovor je: Ni dela! In vendar hoté vedno več pridobiti, pa z manj delavci! Mi spoštujemo svoje uradnike, če z nami blago postopajo in tudi delo primerno cenijo, ne pa vedno bolj stiskajo. Pred par leti so plačevali tri vožnje (troje jamskih vozov) 50 kr., sedaj polovico in še več manj, in vendar trud tedaj ni bil večji. Da se vredé in popravijo te zmote, želé tudi katoliški delavci, v katerih imenu piše to rudar.

Socialne zadeve.

Tudi v znamenju slobode? Znano je, da se pogubni nauki pogosto širijo od višjih krogov med nižje slojeve, kjer se pokažejo še-le v pravi luči žalostne posledice takih naukov. Posebno višje sole so oni kraji, kjer razlagajo učeni profesorji svoje brezverske nazore ter jih vcepujejo v srce svojih mla-dih poslušalcev in tako se zanese strup med ljudstvo. Toda nauki, ki jih razširjajo profe-sorji na visokih šolah, ne nasprotujejo po-gosto samo veri, marveč spodkopujejo tudi državno oblast. Tako je lansko leto razvil novo imenovani profesor za narodno gospodarstvo na vseučilišču v Berlinu Dr. Reinhold nek poseben program. On pravi: »Najboljše in pogosto jedino sredstvo, da se reši socialno vprašanje, je sloboda. Kraljestvo je dandanes popolno brez moči, da bi izvršilo velike preosnove v narodno gospodarskem oziru in v družabnem življenju. To storiti zamore le dobro vladano a prosto ljudstvo. Samo na bistveno demokratični podlagi je mogoča po-skušnja uspešne socialne politike. Bistven del mojega poklica je, boriti se proti strahu, ki ga imajo ljudje pred socializmom. Sedanji način vladanja je nevaren za Nemčijo. Nem-sko ljudstvo bo pokazalo pri prihodnjih vo-litvah, da noče imeti dalje take vlade.« Tako je govoril profesor, ki je v državni službi! Kaj nam prinese prihodnjost, ako se mladina navzame takih strupenih navkov, to je vsa-kemu očito.

Liberali zem oče socializma. Pogosto je že naš list povdarjal to resnico, da se je socializem raz-vil iz liberalizma, da je torej liberalizem duševni oče sedanjega socializma, vendar hočemo na-vesti danes še mnenje nekega belgijskega so-cijalnega demokrata o tem. O postanku so-cijalizma izjavil se je demokrat Van de Velde tako-le: »Liberalizem je provzročil, da so na-rodni brezbožni, polni verskih dvomov, da kljubujejo svojim predstojnikom, svojim vla-dam. Ves program liberalizma obstoji v jed-nem samem stavku: preganjaj duhovnika in daj ga v roke njegovim nasprotnikom, da ga uničijo! Liberalci so odpravili vero iz šole in to z največjo besnostjo in silo. Vpili so na ves glas: Ni vere, ni Boga! Ljudstvu pa, ki po takih naukih ni imelo ničesar pričako-vati na onem svetu, ker ni posmrtnega živ-ljenja, so svetovali, naj si na tem svetu pri-

dobiva vživanja, veselja. Ako ni nobene za-povedi, ki bi zabranjevala, da iščem le slad-nostnega življenja in hitim za vživanjem, zakaj bi ne vžival, zakaj bi bil nesrečen na tem svetu, dočim moji liberalni someščanje vživajo in se udajajo razkošnemu življenju? Liberalizem ni vedel, da s tem, ko jemlje ljudstvu vero, ko mu dovoljuje neomejeno slobodo, ko ga oprošča duhovskega jarma, spodkopava sam svojo zgradbo. Ljudstvo je moralo priti slednjič do vprašanja, odkod in zakaj ta družabna nejednakost, zakaj je vse le v korist meščanstva. Mi socialisti ne smemo zatajiti svojega očeta. Potomci smo libera-lizma. Sedaj spoznava žalostne posledice svo-jega dela, težnje svojih otrok, težnje nas so-cijalistov. Sedaj ko vidi žalostne posledice svojih naukov, bi šel rad nazaj k duhovni-kom, katere je prej preziral in proganjal, rad bi se skril za duhovnikov hrbet, rad bi osno-val svoje pravo do imetja na zakonih večne pravičnosti in postavil na polne omare križ: satan bi se rad spremenil v puščavnika. Toda prepozno je! — Podobno je govoril o libe-ralizmu socialist Anseele v Gentu, in je za-klical vodjam liberalizma med drugim tudi te-le besede: »Vi ste nas učili, da ni treba vere, vaše šole, vaši časopisi so naredili iz nas to, kar smo, namreč socialisti; ako smo se tako hitro razvili, ako smo tako mnogo-številni in močni, to se imamo zahvaliti je-dino vašim naukom in vašim vzgledom!« Te izjave socialistov pač lepo osvetljujejo libe-ralizem ter ga izpostavljajo najhujšemu za-smehovanju. Res moramo imenovati kratko-vidne ali zaslepljene vse one, ki ne vidijo ali nočejo videti pogubnih naukov liberalizma in njegovih žalostnih posledic.

»Svoboda« na Mažarskem. Kakšna je Ma-žarska judovsko-liberalna svoboda, nam kaže najjasneje sledeče dejstvo, katero objavljajo razni časopisi: Dne 14. februarja vršila se je hišna preiskava pri soc. demokratu Emanuelu Ruzički v Budapešti. Pri tej priliki je prišla poleg knjig, brošur, pisem itd. v roke mest-nemu glavarju Sajó tudi neka hranilnična vložna knjizica z vlogo 497 gld. 45 kr. in jedna menjica na 150 gld., katero je Ru-zička posodil nekemu svojemu prijatelju ime-nom Karolu Šimek. Vse je bilo zaplenjeno. Ruzička je takoj pri hišni preiskavi opozoril policijskega glavarja, da je hranilna vloga dota njegove hčere in ni v nikaki zvezi z iskanim nabiralnim denarjem, to se razvidi vže iz tega, da je v knjizici naložen denar vlagan polagoma v teku petnajstih let, in da je zadnja vloga naložena že preje, nego se je pričelo nabiranje za nek časopis. Nekaj dni potem dal je Ruzička pri razpravi izjavo k protokolu, kakor je tudi ugovarjal, da bi se bil on sploh vdeležil nabiranja denarja za strankarske namene. Vkljub temu obsodil ga je mestni poglavar Ljudevit Toth, zagrizen sovražnik delavske organizacije, radi »neopra-vičenega nabiranja« v kazni 100 gld. in v zgubo zaplenjene knjizice s svoto 497 gld. 45 kr. »Sodrug« Baron je imel ob hišni pre-iskavi v redakciji časopisa pri sebi 88 gld. 90 kr., katere je moral takoj oddati vkljub temu, da je iz knjig konsumnega društva do-kazal, da je denar konsumnega društva, ka-terega načelnik je denar takoj reklamiral, pa nič ni pomagalo. Policijski svetnik Urs je ob-sodil Barona na 100 gld. kazni in na izgubo pri njem dobljenega denarja. Pri »sodrug« Pfeiferju so dobili nekaj pisemskih znamk, katere so mu vzeli in ga tudi obsodili na 100 gld. denarne kazni. Se veliko družih za-nimivosti pripovedujejo časopisi o zlati ma-žarski svobodi. Toda nam kažejo tu navedena

dejstva jasno dovolj, kam pelje framasonsko-zidovska klika s svojim liberalizmom. Ogrska je v Evropi jedina država, v kateri deli po svoji volji žid svobodo. Kakšna je ta svoboda, vidimo iz dejstev, ki so se dogodila proti socialnim demokratom v Pešti. Ako pripomnimo še to, da se je ogrskim poštam ukazalo, uradno pregledavati pisma in o vsebini poročati oblastvom, narisali smo dovolj vse javne razmere svobodne Ogrske. Da Mažarji teptajo z nogami pravice nemazarskih narodov na Ogrskem, o tem smo čuli dovolj, a da bi vlada vtikala svoj policijski nos v tajnost državni pošti izročenih pisem, to presega celo barbarstvo najbolj divjih narodov. Banfijeve vlada pač nima smisla za ljudstvo, ker jo vodi judovski egoizem, in zato meni, da je za zatirano in revno ljudstvo, ako si isto upa povedati svoje gorje, jedino sredstvo smodnik in bajoneti. Toda kedor tako sodi, sodi pač samega sebe. Tudi ogrska vlada se je obsodila — obsoja jo tudi ves omikani svet. — Socialnim demokratom bi pa hoteli povedati na uho, naj pogledajo nekoliko na Ogrsko in premisljujejo, kako lepi prijatelji delavstva so judje, katerih vrstniki vodijo tudi socialno demokracijo. Prijatelji delavstva so judje le tako dolgo, dokler morejo kaj izsesati iz njega, potem se pa ne zmenijo več zanj.

Želez- ničar.

Železničarji in volitve. Bavarsko ministerstvo je določilo, da se mora dati tudi navadnim delavcem pri železnicah, v kolikor krajevne razmere dopuščajo, toliko prostega časa, da se zamorejo vdeležiti deželno- in državnoborskih volitev. Pri plačilu se ta zamuda ne sme vpoštevati. Značilno je za novodobne države, da se morajo take stvari določevati, ko jih vendar tirjata razum in pravica kot same po sebi umljive.

Žrtve železniških nezgod. Železniško ministerstvo izdalo je železniško statistiko za leto 1896. Gotovo bode zanimalo železničarje, ako primerjamo statistike za leta 1894, 1895 in 1896, ter preiščemo, kako je rastlo število pri železniških nezgodah ponesrečenih železniških uslužbencev v teh letih. Številke govorile bodo povse umljiv jezik.

Ponesrečenih (brez usmrčenih):

Leto:	Državne zeleznice:	Zasebne	Skupaj
1894	329	351	680
1895	599	505	1104
1896	905	328	1233
	1833	1184	3017

Vidimo torej, da so železniške nezgode v treh letih 1894, 1895 in 1896 zahtevale grozno svoto 3017 žrtv mej železniškimi uslužbenci, ne uštevši onih, ki so pri teh nezgodah našli smrt!

Usmrčenih je bilo pri železniških nezgodah uslužbencev

leto:	državne zeleznice:	zasebne	skup:
1894	25	35	60
1895	31	49	80
1896	44	45	89
	100	129	229

V treh letih je 229 uslužbencev našlo smrt pri železniških nezgodah.

Kedor se sedaj ni prepričan, kako nevaren je stan železničarski, kako so posebno

železničarji potrebni, da se jim zboljšajo razmere kakor glede plače tako glede službenih ur in počitka, ta je ali slep ali zaslepljen. Vseh zastopnikov ljudstva sveta dolžnost pa je, delovati z vsami močmi, da se že skoro doseže tako temeljito zboljšanje res neznosnih razmer.

Drobtine.

Česa rudeči bratci delavcem ne povedo?

1. Da je socialna demokracija izrodek framasonstva in sovražnica vsake vere. 2. Da je socialna demokracija orodje v rokah Nemcev, vničiti slovanske narode (Marks — Kautsky). 3. Da materijalistično naziranje in načelo skupne lasti pelje v najkrutejše suženjstvo. 4. Da hoče socialna demokracija pod krinko enakosti žensko ponižati pod živalski nivo s tem, da jo smatra skupni lastnini. 5. Da hoče socialna demokracija s prosto ljubeznijo vničiti družinsko življenje. 6. Da hoče socialna demokracija odpraviti vso moralo s tem, da proglasi vse kot moralčno. 7. Da je osemurno delo le agitacijsko sredstvo socialne demokracije, sicer pa neumnost (Bebel). 8. Da so voditelji socialne demokracije v veliki večini bogati kapitalisti, brezverske struje in židovskega pokolenja. 9. Da vlada v socialni demokraciji absolutizem voditeljev. 10. Da pobirajo voditelji socialne demokracije od prihodih in veselicah popite pive takozvano pivščino (Bierkreuzer) za »Mastfond«.

Obesil se je dne 2. aprila neki delavec iz Činkelrove tovarne. Reže se je zmešalo v možganih, kakor so konstatirali zdravniki. Da se mu je kaj takega pripetilo, pač ni nič čudnega, ako se pomisli, v kakih razmerah je mož živel po 30letnem službovanju. Na roki se mu je že dalj časa delala neka bolečina, vled katere je bil nezmožen za delo. Tovarniško vodstvo mu je dalo neko drugo opravilo, pri katerem pa niti za hrano ni zaslužil. To naj nas delavce vendar enkrat spomnjuje, da začnemo resno misliti na vstanovitve zavarovalnice za starost in onemoglost. Trpinu pa, ki je tako žalostno končal svoje življenje, bodi Bog milostiv!

Slike za šolo in dom. Na Dunaju so jele izhajati lepe slike. Na posamnih polah se podajajo slike iz sv. pisma, zgodovine, naravoslovja, ki bodo brez dvojbe koristile vsem, zlasti mladini. Črna slika stoji po 5, barvana po 10 kr. Petindvajset prvih pol je ravnokar izišlo. Dobivajo se v vsaki bukvarni. Berilo jim je pridejano tudi v slovenskem jeziku.

»Delavec« — lažnik. Polovica »Delavca« je vedno zlagana ali pa vsaj resnica zavita. Pod naslovom »cvet patentovanega krščanstva« pripoveduje se o nekem ženskem redu, katerega so sodniki obsodili radi sleparije in goljufije. Toda resnica je le to, da so nekoliko prismuknjene ženske slušale goljufa Bodovika, ki jih je »farbal«, do bo ustanovil nov cerkven red. A tega reda cerkvena vlada ni potrdila nikdar, in zato je nesramno obrekovanje, če govori »Delavec« o kakem redu. Sicer pa naj nikar ne piše takih stvari na račun krščanstva. Taki ljudje, kakor so bili obsojeni, so ravno prav godni za socialne demokrate, pri katerih se jedni masté, drugi — bedaki — jim pa na kup nosijo.

Kako kapitalizem striže? Budapeštanska komercialna banka je izplačala svojim deležnikom letne dividende 65 gld., to je 22% obresti od vloženega kapitala, ki se računa na 12,620 000 gld. En delež (akcija) velja 500 gld. Deležniki so toraj dobili lepo, znatno svoto 1,620 000 gld. dobička. Ravnatelji te banke so sami »inžere lajt«: Lanči, Konovci, Gutman, Slosberger. V oskrbniskem svetovilstvu diši vse po česnju, v njem so zastopani: Blau, Weiss, Cvibak, Gutman, Szende, Neustadt, Szizmen in Maks Fehér.

Vera in socializem. Socialistični pregled »Die neue Zeit« v Stuttgartu prinaša razne statistične podatke v tem oziru. Navaja posamezne nemške dežele ter primerja, v kakem razmerju je vera z razširjanjem socialne demokracije. Konečni izkaz podaja dejstvo,

da imajo katoliške dežele menj socialnih demokratov kakor protestantske. Tako n. pr. šteje Alzacija-Lotaringija, večinoma katoliška, mej volilci 19 4 odstotkov socialistov, Poznanj le dva odstotka, ko raste njih število v protestantskih deželah do 59 odstotkov (Hamburg). S tem dokazujejo gospodje sociji, da jim stavi katoliška vera krepkejši upor njihovim razdevajočim namenom, kakor pa protestantska.

Lahko umevno. »Ti imaš pa res smolo. Vselej te obsodijo.« — »No, saj ni čudo! Par sto paragrafov v zakoniku bo vendar kos jednemu človeku.«

Mali obrt. Mati otroku, ki se driča po ograji pri stopnicah: »Kaj pa vendar delaš?« — Sinko: »Hlačke za dečke v sirotišnici.«

Neverjetno. »Vi ne verjamete? Ali mislite, da jaz verjamem?« — »Mislite li, da jaz verjamem, da vi verjamete?« — »Ali mislite vi, da jaz verjamem, da vi verjamete, da jaz verjamem?«

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu se priporočam v izdelovanju

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo postrežbo in znižane cene. Vsled mnogoletne izkušnje in z izpitom, ki sem ga napravil na Dunaju v prikojevalni šoli, mi bo mogoče postreči in ustreči vsaki želji cenjenih gg. naročnikov.

Franco Pavšner,

■ krojač v Ljubljani,
vodnikov trg št. 4.

Franc Granda

pek v Udmatu št. 108

priporoča kruh od najvišje do najnižje vrste in tudi vsakovrstne slaščice po najnižji ceni.

PRISTEN

Cena zavoju 25 kr. (50 vinarjev)
vsebina 500 gramov.

V svojo lačno korist naj zahtevajo in jemljejo kupovalci le take izvirne zavoje.